

4

Vragenuur: Vragen Nijboer

Vragen van het lid Nijboer aan de minister van Financiën over **banken die bij klanten te hoge boeterentes in rekening brengen**.

De heer **Nijboer** (PvdA):

Voorzitter. Wie gisteren naar Radar keek of vanochtend de Volkskrant of vanmiddag de NRC las, heeft gezien dat mensen heel hoge boeterentes moeten betalen als zij hun hypotheek oversluiten. Die boeterentes lijken nog hoger te zijn dan wettelijk is toegestaan. Het gaat over veel geld, duizenden euro's per gezin, gemiddeld meer dan €3.400. Er zijn 12.000 gevallen onderzocht, dus het gaat ook over veel mensen. Ik heb hierover drie vragen aan de minister van Financiën.

Kloppen de cijfers die de onderzoekers aangeven? Gaat het over zo veel mensen? Gaat het over zo veel geld? Klopt het dat banken kosten verstopten in die boeterentes en winst maken op het oversluiten van hypotheek terwijl dat wettelijk verboden is? Als dat klopt, krijgen die mensen dat te veel betaalde geld terug?

De tweede vraag gaat over het toezicht van de Autoriteit Financiële Markten. De Autoriteit Financiële Markten is ingesteld om de consumenten te beschermen tegen financiële instellingen, verzekeraars en banken, die de boel hebben bedot tijdens de crisis en voor de crisis, zoals met de woekerpolissen. Hoe is het toezicht geweest? Er loopt een onderzoek van de Autoriteit Financiële Markten. Wordt dit daarin meegenomen? Wanneer is dat onderzoek klaar? Wat gaat de Autoriteit Financiële Markten doen als er misstanden worden geconstateerd?

Het derde punt is misschien wel het belangrijkste. Geen bedrijf in Nederland kan een factuur sturen van €20.000 à €25.000 zonder specificatie. Niemand zou die betalen. Banken doen het keer op keer. Hoe is dat mogelijk? Hoe is het mogelijk dat als je je hypotheek oversluit, je een boeterente gepresenteerd krijgt van duizenden euro's zonder dat is onderbouwd hoe die tot stand komt? Wanneer komt daar eindelijk een einde aan? De hele Kamer wil dat en de minister is dat met mij eens. Wanneer wordt geregeld dat je als consument kunt zien wat een redelijke boeterente is en dat je die kunt vergelijken met het aanbod van de bank?

Minister **Dijsselbloem**:

Voorzitter. "Boeterentes" is een op zichzelf verwarrend begrip. Als je een hypotheek aangaat en je die hypotheek eerder wilt veranderen of beëindigen of wilt omzetten naar een nieuwe hypotheek, dan mag de bank de reële kosten daarvan in rekening brengen bij de cliënt. Dat wordt in populair taalgebruik "boeterente" genoemd, maar het is gewoon toegestaan en vastgelegd. Het gaat fout als de bank meer in rekening brengt dan de werkelijk gemaakte kosten. Dit was niet wettelijk geregeld, maar is het nu wel op basis van een vrij recente Europese richtlijn, de Mortgage Credit Directive. Die is sinds deze zomer van kracht in Nederland en sindsdien is het goed geregeld. Dat is eigenlijk

het antwoord op de derde vraag, maar ik kom er zo nog specifiek op terug.

De vraag is nu of het de afgelopen jaren goed is gegaan. Op basis van die nieuwe wetgeving is de AFM deze zomer begonnen met een onderzoek naar de praktijk bij banken. Hoe gaat het nu? Worden alleen de werkelijke kosten in rekening gebracht? Is het transparant? Kunnen mensen zien hoe het bedrag dat hun in rekening wordt gebracht, is opgebouwd en of het klopt? Mensen moeten het kunnen begrijpen. Uit het onderzoek zou naar voren kunnen komen dat in de afgelopen jaren die bedragen hoger waren dan de werkelijke kosten. De AFM zou dan banken daarop kunnen aanspreken. Ik denk dan ook dat we dat onderzoek moeten afwachten. Het onderzoek is dit najaar gereed en wordt openbaar gemaakt. Ik zal de Kamer daarover informeren.

Dan pas kunnen wij de eerste vraag beantwoorden, namelijk of de cijfers kloppen. Dat weet ik oprecht niet. Dit is onderzocht door een zogenaamde vergelijkingsite. Daarvan zijn er vele. Ze hebben dat wel breed gedaan. De vraag of hun aannames en hun methoden kloppen en of die cijfers kloppen, kan ik op dit moment oprecht niet beantwoorden. Dat zou ook niet erg zorgvuldig zijn. De AFM heeft hiervan gezegd dat — ik sluit me daarbij aan — indien er fouten zijn gemaakt in die zin dat er meer kosten in rekening zijn gebracht dan de werkelijke kosten die de bank maakt bij het oversluiten, het aan de bank is om dit recht te zetten.

Uw tweede vraag was of het onderzoek valt. Mijn antwoord is ja, hoewel dat onderzoek echt uitgaat van de vraag of men voldoet aan de nu geldende regels. Dat neemt niet weg dat daar fouten uit het verleden uit naar voren kunnen komen, maar laten we daarop niet vooruitlopen.

Uw derde vraag is hoe een en ander mogelijk is zonder onderbouwing. Ik denk dat dit al aangepast is, wat inhoudt dat mensen die nu oversluiten al gedetailleerde informatie van de bank krijgen. Die informatie is echter nog steeds buitengewoon complex. Het is dus voor een gemiddelde consument nog lastig om te doorzien of hij de terecht betaalde kosten betaalt of dat hij een boete krijgt en of er naar de bank toe is geredeneerd, zoals dat in de uitzending werd gesuggereerd.

We moeten dus het onderzoek afwachten. Daarmee is deze zomer van start gegaan en dat is over een paar maanden klaar. Dan kunnen we precies zien waar het fout is gegaan en in hoeverre het fout is gegaan en dan zullen de banken in actie moeten komen.

De heer **Nijboer** (PvdA):

Ik dank de minister voor de antwoorden. Helder is dat wordt onderzocht of het klopt dat er te veel is gerekend en of dit, indien dit het geval is, moet worden rechtgezet. Daar houd ik de minister aan.

Ik heb een vraag over een aanpalend onderwerp, namelijk het oversluiten van hypotheek en rentemiddeling. Daarover is vaker gesproken. Er zijn heel veel mensen die willen profiteren van de lage rente op dit moment en dat is in ieders belang: dit is in het belang van mensen, want er is sprake van lagere woonlasten, en dit is ook in het belang van de staatsfinanciën omdat er minder hypotheekrenteaf-trek is. Bij heel veel banken was het aan het begin van dit

jaar nog niet mogelijk om rentemiddeling toe te passen of de hypotheek over te sluiten. Daarover heeft de Kamer gesproken en ik vraag de minister hoe het daarmee staat. Gingen banken eindelijk eens naast de klant staan? Bieden ze die producten dus aan? Bieden ze consumenten de mogelijkheid om over te sluiten zonder daar zelf extra rendement op te maken? Daar gingen de eerste vragen over. Of zijn er nog steeds banken die dat weigeren? Wat doet de minister eraan om dit te voorkomen?

Minister Dijsselbloem:

Banken zijn nog altijd private ondernemingen, behalve de banken die nog in staatshanden zijn. Die zitten er ergens tussenin. Het is echter niet zo dat ik op dit terrein zaken aan de banken opleg. Gelukkig is dat ook niet nodig, omdat de situatie op dit punt aanmerkelijk is verbeterd. Er zijn nu twaalf aanbieders van rentemiddeling, waaronder de grote banken die, zoals u weet, het grootste deel van de hypotheeken in Nederland verstrekken. En er zijn tien kleinere aanbieders die nog dit jaar rentemiddeling gaan aanbieden. Zij zullen deze de komende maanden aanbieden. Ten opzichte van de stand van zaken die de heer Nijboer vermeldt — dit was de situatie aan het begin van dit jaar — zijn er echt grote stappen gezet.

De heer Nijboer (PvdA):

Tot slot zeg ik het volgende. Wij spreken vaak met de minister over het gedrag van banken. Veel politieke partijen doen dat. Ik begrijp echter niet dat — ik besluit het hiermee en verzoek de minister om dit te onderschrijven — banken nog steeds zulke hoge rekeningen sturen die echt niet navolgbaar zijn. Bekijk maar eens hoe die boeterente tot stand komt, wat de elementen zijn. Het is niet na te rekenen, wat de minister zelf net ook al aangaf. Hoe is het mogelijk dat je dat nog niet voor elkaar hebt en dat dat nog steeds niet duidelijk is? Ik vraag banken dan ook — ik verzoek de minister om dat met mij te doen — om dit eindelijk inzichtelijk te maken, zodat iedereen van tevoren kan zien wat een redelijk bedrag is, wat de bank aanbiedt en dat er geen verschil tussen zit. Dan voorkom je dat mensen vooraf te veel betalen.

Minister Dijsselbloem:

Vooropgesteld is dat de hoogte van het bedrag van de boeterente niet altijd een indicatie is dat er iets niet klopt. Dit kan ook een indicatie zijn dat de consument ervoor heeft gekozen — dat gebeurde een paar jaar geleden nog — de rente heel lang vast te zetten. Het kan zo zijn dat hij daar, nu de rente zoveel lager is, vanaf zou willen. Dan heb je dus een hoge "boeterente". De hoogte van het bedrag is dus op zichzelf niet een indicatie daarvoor. Ik ben het wel zeer eens met de heer Nijboer dat consumenten moeten kunnen begrijpen waar ze voor tekenen. Op het moment dat zij zo'n boete moeten betalen, dienen ze ook te kunnen doorgronden waaruit deze is opgebouwd en of het bedrag klopt dat ze betalen. Zeker wanneer het om grote bedragen gaat, is het belangrijk dat consumenten dit kunnen begrijpen. Wat dat betreft is er echt nog winst te boeken. Ik denk dat de nieuwe wetgeving op dit punt heel helder is en dat daarmee verdere winst zal worden geboekt. De AFM heeft nu ook de bevoegdheid — dat is ook in het onderliggende besluit van de Wft opgenomen — om daarin in te grijpen

indien de communicatie naar de klant toe nog steeds niet voldoende, niet begrijpelijk, is.

De heer Merkies (SP):

Het zou om een behoorlijk bedrag gaan: zo'n 5 miljard is in twintig jaar tijd te veel in rekening gebracht. Nu gaat de AFM daarnaar onderzoek doen, maar goed. Stel dat daar uitkomt "ja, ze hebben te veel in rekening gebracht". Dan is het aan de banken om dat geld terug te betalen, zegt de minister. Maar waar kunnen mensen nu op rekenen? Krijgen ze daar dan ook het recht op? Of mogen de banken vrijwillig beslissen?

Minister Dijsselbloem:

Dat ligt erg aan het type fout dat is gemaakt. Ik laat nog even in het midden of het bewust gemaakte fouten zijn om zo meer kosten in rekening te kunnen brengen. Als de fouten in strijd zijn met de voorwaarden die in het contract tussen klant en bank zijn vastgelegd over wat er in zo'n boete mag zitten, dan is er civielrechtelijk gewoon een plicht. Zo nodig kan de klant naar de rechter gaan om zijn gelijk te krijgen. Het is evident dat dat in strijd is met de voorwaarden. Ik zeg niet dat ze naar de rechter móeten gaan, maar zo nodig kan dat. We hebben ook het KiFiD. Die 5 miljard leg ik, met alle respect, nog even aan de kant, als u het goedvindt. Er is één vergelijkings-site met daaronder een claimstichting die een berekening heeft gemaakt en vervolgens zegt: ik claim alvast 5 miljard. De ervaringen met claimstichtingen zijn niet altijd even positief. Vindt u het goed dat ik eerst het AFM-onderzoek afwacht? Als er fouten zijn gemaakt en er te veel in rekening is gebracht, maakt het dus wel degelijk uit of dit in strijd was met de voorwaarden, de zorgplicht of anderszins. Dan zullen we bekijken hoe dit kan worden rechtgezet.

De heer Ronnes (CDA):

Voor het CDA zijn die extreme bedragen geen verrassing. Dat is ook de reden dat we in het recente verleden hierover veel vragen hebben gesteld aan de minister en hem hebben gevraagd om hierover nadrukkelijk te spreken met de AFM, de banken en de verzekeraars. We hebben recentelijk het voorstel gedaan om te bekijken of er constructies kunnen worden bedacht voor het boetevrij aflosbare deel, zodat consumenten op een heel voordelige manier kunnen overstappen naar goedkope rentes. De minister heeft naar onze mening wat terughoudend geantwoord. Is hij, na wat nu bekend is geworden, bereid om die optie nog eens nadrukkelijk onder de aandacht te brengen bij de AFM, de banken en de verzekeraars, zodat consumenten goedkoper kunnen overstappen?

Minister Dijsselbloem:

Nogmaals, de kosten die in rekening worden gebracht en ook in rekening mogen worden gebracht bij het oversluiten van een hypotheek, hebben echt te maken met de financiering die de bank is aangegaan. De bank trekt geld aan, financiert zichzelf. Er zitten voor de bank reële kosten aan als een cliënt zegt dat hij een ander type contract wil afsluiten. Ik denk dat het niet mogelijk is om naar aanleiding van deze berichten — er wordt nog onderzoek gedaan — te zeggen dat het veel goedkoper moet, waarbij de kosten worden weggedacht, en dat de banken het oversluiten veel

makkelijker moeten maken. Waar reële kosten zijn of moeten worden gemaakt door banken, mogen die in rekening worden gebracht. Dat is het gevolg als je een contract afsluit en je dat tussentijds wilt wijzigen. De kernvraag is: zijn er te veel kosten in rekening gebracht? Daar moeten we naar kijken.

De voorzitter:

U mag twee vragen stellen, mijnheer Ronnes, maar dat moet u even intern overleggen, want anders krijgt u ruzie in de fractie.